

HUSO 2.3-1-27

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2

“งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

วันเสาร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558

ณ ห้องประชุมสีทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Research and Development Institute Phetchabun Rajabhat University

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

**ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับ
ท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์**

**People's Political opinions on the Local Public Policy : A Case Study of
Bungkla Sub-district Administrative Organization, Lomsak District,
Phetchabun Province**

วารุณี สุทธิหลวง¹ และ สุวัฒน์ อินทรประไพ²
Warunee Suthluang and Suwat Intrapapai

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในด้านเพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองกับการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 321 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ T-test และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนมีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมา การมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารน้อยที่สุด สำหรับการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ความคิดเห็นด้านการพิจารณาทางเลือกมากที่สุด รองลงมา คือ ระบุปัญหาและการเสนอทางเลือก การทดสอบสมมติฐาน ตัวแปร รายได้ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของประชาชนกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ และตัวแปร เพศ และอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ : ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมือง, กำหนดนโยบายสาธารณะ

¹ วารุณี สุทธิหลวง, นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
E-mail: Tel.
² สุวัฒน์ อินทรประไพ, อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
E-mail: Tel.

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Abstract

This independent study was aimed to : 1) study people's political opinions on the local public policy of Bungkla Sub-district Administrative Organization, Lomsak District, Phetchabun Province; 2) compare opinions of the people with different sex, age, income, vocation, and education levels; and 3) to find relationship between the opinions of the people and the local policy setting. The samples of this survey research were 321 people. Data were collected with a standard questionnaire and analyzed with statistic program for Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, T-test, and ONE WAY ANNOVA.

The results were found that:

Overall political opinions of people on the local public policy of Bungkla Sub-district Administrative Organization, Lomsak District, Phetchabun Province were at moderate level. The most opinions of people were on political culture while the less were on political participation, and the least were on the relationship of politicians and administrators. For setting public policy of the sub-district administration organization, most opinions were on policy setting in terms of alternative consideration while the less were on addressing problems and proposing alternations. The variables of income and education were found related to the opinions of people on the public policy setting, while those of sex and age were not rrelated to the local public policy setting.

Keywords : People's political opinion, Local publice policy

บทนำ

วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกสังคมแล้ว ส่วนได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐทั้งสิ้น อาทิ เช่น นโยบายการศึกษาภาคบังคับ กำหนดให้เยาวชนทุกคนต้องเข้ารับการศึกษตามที่รัฐกำหนด โดยรัฐหวังว่า การศึกษาจะเป็นกระบวนการสำคัญในการกล่อมเกล้าให้เยาวชนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สามารถจำแนกแหว่ง ความดีงามและความชั่วร้าย เพื่อจะได้ยึดมั่นในการประพฤติดี ปฏิบัติดี สังคมจะได้มีสันติสุข และประการสำคัญ การศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับประชาชนในการเสริมสร้างชีวิตที่ดีและมีความสุข นโยบายการศึกษาภาค บังคับจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับรัฐบาลในการเสริมสร้างชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน (คณะกรรมกร การศึกษา แห่งชาติ, 2545 : 110)

นอกจากนี้ ยังมีนโยบายสาธารณะที่สำคัญอีกหลายประการ ที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของ ประชาชนได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม นโยบายการรักษาความสงบ ภายในประเทศ นโยบายสาธารณสุข นโยบายการปฏิรูปที่ดิน นโยบายคมนาคมและการสื่อสาร นโยบาย สิ่งแวดล้อม นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายการป้องกันประเทศ เป็นต้น นโยบายเหล่านี้ล้วนเป็นนโยบาย สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและการเสริมสร้างความอยู่ดีกินดีแก่ประชาชนโดยทั่วไป (กุลธน ธนาพงศธร, 2548 : 48)

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นโยบายสาธารณะคืออะไร ถูกกำหนดขึ้นอย่างไร และเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ส่วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสนใจของประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งสิ้น เพราะประชาชนทุกคนจะได้รับผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งจากนโยบายสาธารณะของรัฐเสมอ โดยทั่วไปนโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งทางการเมืองและสังคมอย่างกว้างขวาง เพราะนโยบายสาธารณะมีรากฐานมาจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และเป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไข ทำให้ปัญหาเหล่านี้ต้องเข้าสู่กระบวนการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างประชาชน (public) พรรคการเมือง (political parties) รัฐสภา (congress) ศาลาการ (courts) ระบบราชการ (bureaucracy) ระบบบริหาร (executive) และราชการส่วนท้องถิ่น (local governments) เป็นต้น สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไร และผลของนโยบายสาธารณะกระทบต่อวิถีของประชาชนในสังคมอย่างไร และมากน้อยเพียงใด (กุลธร ณานพงศธร, 2548 : 48)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมือง และนโยบายสาธารณะจะส่งผลกระทบทางใดทางหนึ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน อาทิเช่น สิ่งที่รัฐบาลกระทำหรือไม่กระทำเกี่ยวกับปัญหามลพิษ ปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว ปัญหาการจราจรหรือปัญหาความปลอดภัยของสาธารณชน จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นหรือเลวลง สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ นโยบายสาธารณะมิได้ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบเหมือนกันหมดทุกกรณี ในทางตรงกันข้าม นโยบายสาธารณะบางนโยบายอาจทำให้ประชาชนบางกลุ่มได้ประโยชน์ แต่ประชาชนบางกลุ่มเสียประโยชน์ อาทิเช่น นโยบายเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน ในกรณีนี้ ประชาชนที่ถูกเวนคืนที่ดินเพื่อการสร้างเขื่อนย่อมได้รับผลกระทบทางลบ ถึงแม้จะได้รับค่าชดเชยจากรัฐบาลบ้าง แต่ก็ยังผลทำให้ต้องอพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัย ในขณะที่ประชาชนที่อยู่ท้ายเขื่อนจะได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำจากเขื่อนเมื่อสร้างเขื่อนเสร็จแล้ว เป็นต้น แต่ในบางกรณี ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์อย่างกว้างขวาง อาทิเช่น นโยบายสาธารณสุขของรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างเสมอภาคและทั่วถึง เป็นต้น ความแตกต่างของผลกระทบเหล่านี้ ล้วนเป็นผลผลิตของระบบการเมืองทั้งสิ้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2546 : 58)

กล่าวสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองตนเองในฐานะที่เป็นผลผลิตของระบบการเมือง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จึงเป็นผลผลิตของระบบการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

บทบาทของระบอบการเมืองในการกระจายอำนาจการปกครองตนเองในระดับตำบล จากกระแสการเรียกร้องของกลุ่มองค์กรประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางให้รัฐบาลเร่งรัด และส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ รัฐบาลในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของระบอบการเมือง จึงสั่งการให้กระทรวงมหาดไทยร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปกครองตนเองในระดับตำบล เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองแบบสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 โดยให้มีหลักการสอดคล้องกับการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย และในที่สุดรัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบต่อพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เพื่อเสนอต่อรัฐสภา พระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2537 (กอบศักดิ์ พุทธิพิทักษ์, 2533 : 115)

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สาระสำคัญตามพระราชบัญญัติดังกล่าวในส่วนของสภาตำบล กำหนดให้ในตำบลหนึ่งมีสภาตำบลหนึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล และสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากรายครัวในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นสมาชิกสภาตำบลหมู่บ้านละหนึ่งคน

ในส่วนของการบริหารส่วนตำบล กำหนดไว้ว่า สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เหลือไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รักษาราชการแทน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ตามมาตรา 56 ดังนี้ (กรมการปกครอง, 2545 : 108)

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ และอำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 59 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - (1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ
 - (3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง
 - (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ของทั้งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งปวงแทนประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบนั้น มีลักษณะเป็นไปในเชิงของการที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นผู้รับเอาบริการสาธารณะจากนโยบายนั้นเอง ดังนั้น หากพิจารณาโดยนัยนี้แล้วจะเห็นได้ว่า นโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อทั้งผู้กำหนดนโยบายและต่อประชาชน กล่าวคือ (กรมการปกครอง, 2545 : 118)

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประการแรก ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ส่วนใหญ่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบาย บริหารตำบลคือ องค์การบริหารส่วนตำบล หากองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทั้งในด้านค่านิยมของสังคม และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชน จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) จะยิ่งทำให้คณะผู้บริหารที่ดี สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดี ได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวข้างต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลมีโอกาสดำรงอำนาจในการบริหารงานอย่างยาวนานขึ้น โดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไปอีก ในทางตรงกันข้าม หากองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยม หรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมกันคัดค้านเพื่อกดดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรงถึงขั้นทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องหมดอำนาจไป หรือในบางกรณี ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ปรากฏการณ์เช่นนี้ จะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และอาจส่งผลให้คณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมดโอกาสที่จะบริหารท้องถิ่นต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสำคัญ (กรมการปกครอง, 2545 : 118)

ประการที่สอง ความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตน ผ่านกลไกต่าง ๆ ทางการเมือง อาทิเช่น ผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์ ผ่านระบบราชการ ผ่านนักการเมือง ผ่านฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น ความต้องการ (demands) และการสนับสนุน (supports) ของประชาชนจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมือง (political system) ไปเป็นนโยบายสาธารณะ เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติและปรากฏผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนา จะทำให้ประชาชนได้รับความพอใจ และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (feed back) จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากผลลัพธ์และคุณภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชน จะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำ ปรากฏการณ์เช่นนี้ จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องพยายามปรับเปลี่ยนนโยบายหรือปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเรียกศรัทธาคืนจากประชาชน มิฉะนั้น ประชาชนอาจไม่ให้การสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบลอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับประชาชนจึงเป็นความสัมพันธ์แบบพลวัต (dynamic system) ดังนั้น นโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นผลผลิตของระบบการเมือง จึงส่งผลอย่างสำคัญต่อวิถีและคุณภาพชีวิตของประชาชน (กุลธร หนาพงศธร, 2548 : 50)

กล่าวโดยสรุป นโยบายสาธารณะที่ดีต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเสมอทั่วหน้า หาก

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นโยบายสาธารณะมีลักษณะในทางตรงกันข้าม จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ขาดงาน ค้อยการศึกษา และคุณภาพชีวิตต่ำ

ดังนั้นแล้ว ด้วยมูลเหตุของความสำคัญของการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้เอง จึงเป็นที่มาของการศึกษานี้ โดยในการศึกษานี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะในองค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ ระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในด้าน เพศ อายุ รายได้อาชีพและระดับการศึกษาต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองกับการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 100 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายเปิดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา
2. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนทางการเมือง ประกอบด้วย วัฒนธรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหาร
3. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะประกอบด้วย การระบุปัญหา การพัฒนาทางเลือก และการเสนอทางเลือก

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลนั้นสามารถแยกอธิบายลักษณะการใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

2. สถิติเชิงอนุมานใช้ในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสหสัมพันธ์ของสมมติฐานของตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance : one - way ANOVA)

ผลการวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมือง พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารน้อยกว่าด้านอื่นดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การเมืองไม่ใช่เรื่องของคนเพียงบางกลุ่ม แต่เป็นเรื่องของประชาชนทุกคน เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน รองลงมา ประชาชนสามารถใช้เหตุผลตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะแตกต่างหรือขัดแย้งกับนโยบายของผู้บริหารองค์กรหรือไม่ ประชาชนทั่วไปในประเทศไทยยังขาดความรู้จึงไม่ควรกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ประเด็นที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือการเมืองเป็นเรื่องของคนที่มีความรู้ความสามารถ ประชาชนธรรมดาไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง ชักชวนให้ผู้อื่นออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมของกลุ่มต่างๆ ที่จัดขึ้นทั่วไป ในฐานะพลเมืองทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์หาเสียง ติดตามข่าวสารทางการเมืองไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหาร กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารฝ่ายการเมืองมีการกระจายอำนาจในการบริหารและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการทำงาน รองลงมา ผู้บริหารฝ่ายการเมืองสามารถแก้ปัญหาและแสดงความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารฝ่ายการเมืองมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารฝ่ายการเมืองมีความซื่อสัตย์ในการบริหารฝ่ายการเมือง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นอย่างเปิดกว้าง

การกำหนดนโยบายสาธารณะ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล รายด้าน พบว่า ภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านพิจารณาทางเลือกมากที่สุด รองลงมาคือ การระบุปัญหาและการเสนอทางเลือกซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1. ระบุปัญหา กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ในการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ในพื้นที่หมู่บ้านของท่าน เช่น ถนน สะพาน บ่อบาดาล เป็นต้น เคยทราบล่วงหน้าว่าได้มีการเสนอโครงการนั้นๆ เข้าสู่การพิจารณาของ อบต. รองลงมาคือ การได้เสนอความต้องการหรือปัญหาของท่านผ่านสมาชิกสภา อบต. เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจาก อบต.

2. การพิจารณาทางเลือก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของต่อสมาชิก อบต. ในหมู่บ้านของได้รองลงมา สมาชิก อบต. ได้สอบถามความต้องการหรือปัญหาของก่อนการเสนอโครงการต่างๆ เข้าสู่การพิจารณาของ อบต.

3. การเสนอทางเลือก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ได้ทักท้วงโครงการต่างๆ ของ อบต. ในกรณีที่เห็นว่า ไม่เกิดประโยชน์หรือไม่เห็นด้วย รองลงมา โครงการต่างๆ ของ อบต. ตรงกับสิ่งที่ได้เสนอไปตามความต้องการ

สรุปและวิจารณ์ผล

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอห้วยสัก จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวม พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารน้อยกว่าด้านอื่น

1. วัฒนธรรมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยมากที่สุด คือ การเมืองไม่ใช่เรื่องของคนเพียงบางกลุ่ม แต่เป็นเรื่องของประชาชนทุกคนเพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน ประชาชนสามารถใช้เหตุผลตัดสินใจเลือกผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ แสดงว่าประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งบ่งบอกถึงความใส่ใจและการดำรงชีวิตที่ต้องมีกลุ่ม มีพรรคพวก ดังที่ว่าการเมืองไม่ใช่เรื่องของคนเพียงบางกลุ่ม แต่เป็นเรื่องของประชาชนทุกคน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง และชักชวนให้ผู้อื่นออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พร้อมกับเข้าร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมของกลุ่มต่างๆ ที่จัดขึ้นทั่วไป ในฐานะพลเมืองทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนส่วนมากให้ความสนใจ เพราะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคนทุกคนถือว่าการเลือกผู้แทนหรือผู้ที่ทำหน้าที่บริหารงานของชุมชนตนเองต้องดีที่สุดสำหรับประชาชนและสามารถพัฒนาหรือบริหารจัดการให้ชุมชนมีความเจริญภายใต้การกำหนดนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้จริงและทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหาร กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้บริหารฝ่ายการเมืองมีการกระจายอำนาจในการบริหารและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหารฝ่ายการเมืองสามารถแก้ปัญหาและแสดงความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

สำหรับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้านการพิจารณาทางเลือกมากที่สุด รองลงมาคือ การระบุปัญหาและการเสนอทางเลือก

1. ระบุปัญหา กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ในการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ในพื้นที่หมู่บ้านของ เช่น ถนน สะพาน บ่อบาดาล เป็นต้นเคยทราบล่วงหน้าได้มีการเสนอโครงการนั้นๆ เข้าสู่การพิจารณาของ อบต. และการได้เสนอความต้องการหรือปัญหาของฝ่ายสมาชิกสภา อบต. เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจาก อบต. ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโดยทั่วไปปัญหา นโยบายมักเป็นปัญหาที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน การระบุประเด็นปัญหา นโยบายสาธารณะและหลักการที่ยอมรับทั่วไปก็คือ การจะระบุประเด็นปัญหาได้ถูกต้องนั้น ต้องมาจากผู้ที่ประสบปัญหาจริงๆ และต้องการให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น ตามความต้องการของประชาชน

2. การพิจารณาทางเลือก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการต่อสมาชิก อบต. ในหมู่บ้านได้ และสมาชิก อบต. ได้สอบถามความต้องการหรือปัญหาของท่านก่อนการเสนอโครงการต่างๆ เข้าสู่การพิจารณาของ อบต. แสดงว่าการพิจารณาทางเลือกของประชาชนนั้นต้องสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และประสบและจะต้องมีความเป็นไปได้ทั้งทางการเมืองและการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง

3. การเสนอทางเลือก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ได้ทักท้วงโครงการต่างๆ ของ อบต. ในกรณีที่ไม่เกิดประโยชน์หรือไม่เห็นด้วย และโครงการต่างๆ ของ อบต. ตรงกับสิ่งที่ท่านได้เสนอไปหรือความต้องการของท่าน แสดงว่าหากผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถแก้ปัญหาได้ บรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์ ในทางตรงกันข้าม หากทางเลือกในการแก้ปัญหาไม่เหมาะสม ผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจผิดพลาด นอกจากจะไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้ได้รับผลสำเร็จแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาทับถมหรือทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการตามแนวนโยบายเพื่อนำปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องเหมาะสมต่อสภาพข้อเท็จจริง อีกทั้งควรสร้างช่องทางและโอกาสให้บุคคลภายนอกและประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองที่กว้างขวาง พร้อมทั้งได้ข้อสรุปที่ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะต่อไป

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”
ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทบทวนของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและอาศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาในครั้งนี้
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น รวมถึงเทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนโดยทั่วไป

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนทางการเมืองต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคล้า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ผู้ศึกษาผู้ศึกษาซึ่งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กอบศักดิ์ พุทธิพิทักษ์. (2545). ทิศนคติทางการเมืองของคณะกรรมการสภาตำบลในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และทัศนคติต่อรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- การปกครอง, กรม. สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. (2545). คู่มือปฏิบัติงานเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครองฯ.
- กุลธน ธนาพงศธร. (2545). นโยบายของรัฐ: อะไร ทำไม และอย่างไร กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน ก. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- ทศพร สิริสัมพันธ์. (2549). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ” กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.